

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2016 roku, sprostowanym postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2016 roku w sprawie z powództwa A. K. (1) i A. K. (2) przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę Sąd Rejonowy w Zgierzu w pkt. I. 1. zasądził od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. K. (1) kwotę 25.000,00 złotych tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od dnia 19 grudnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo A. K. (1) w pozostałym zakresie (pkt. I.2) oraz ustalił, iż strony ponoszą koszty procesu na zasadzie stosunkowego rozdzielenia kosztów – art. 100 zd. 1 k.p.c., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt. I. 3). W pkt. II.1. Sąd zasądził od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. K. (2) kwotę 10.000,00 złotych tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od dnia 19 grudnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, oddala powództwo A. K. (2) w pozostałym zakresie (pkt. II.2) oraz ustalił, że strony ponoszą koszty procesu na zasadzie stosunkowego rozdzielenia kosztów – art. 100 zd. 1 k.p.c., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt. II.3).

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w części, tj. w zakresie pkt. II.1 w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na wynik sprawy, w szczególności:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego skutkującą:

- błędem w subsumpcji stanu faktycznego do normy stanowiącej o odpowiedzialności pozwanego Towarzystwa (...) za krzywdę powódki poniesioną w związku ze śmiercią R. W. – szwagierki powódka przejawiająca się uwzględnieniem powództwa w części i zasądzeniem jaskrawo zawyżonej kwoty zadośćuczynienia, tj. 10.000,00 zł, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że nie zachodzą przesłanki odpowiedzialności pozwanego oraz że powódka nie jest osobą uprawnioną do dochodzenia zadośćuczynienia po śmierci R. W.;
- pominięcie lub nie nadanie odpowiedniej rangi ustaleniom, że: powódki nie łączyło ze zmarłą żadne pokrewieństwo – więzy krwi, zmarła pozostawała dla powódki wyłącznie siostrą męża – szwagierką, powódka poznała zmarłą gdy miała 31 lat tj. wówczas gdy była dorosłą i emocjonalnie dojrzałą kobietą, w tym samym czasie powódka posiadała własną rodzinę i zakładała nową, w wyniku śmierci nie doszło do zerwania żadnych więzi rodzinnych – zwłaszcza tego rodzaju, które można kwalifikować jako naruszenie dobra osobistego, śmierć R. W. w najmniejszym stopniu nie zaburzyła własnych relacji rodzinnych, zawodowych czy społecznych powódki, powódka nie korzystała z żadnej psychoterapii lub innego wsparcia psychicznego, wsparcie zewnętrzne oparte było na ziołowych lekach uspokajających – według twierdzeń powódki, roczna żałoba uwarunkowana była kulturowo nie zaś psychicznie, w sprawie przeprowadzono jedynie dowody ze źródeł osobowych tj. zeznań osób, które w istocie były bezpośrednio zainteresowane korzystnym rozstrzygnięciem na rzecz powódki;

a) art. 316 § 1 k.p.c. – poprzez niewłaściwe zastosowanie, skutkujące zaniechaniem wzięcia za podstawę wyroku stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, a w konsekwencji oparcie rozstrzygnięcia zasadniczo o okoliczności dotyczące istniejącej przed laty relacji powódki ze zmarłą R. W.;

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

a) rażącego naruszenia art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. poprzez uznanie, że:

- zmarła była dla powódki osobą najbliższą z którą tworzyła stałe, chronione prawem więzi rodzinne oraz że jej śmierć doprowadziła do zerwania tych więzi w konsekwencji czego doświadczyła ona (wymagającego rekompensaty na poziomie 10.000,00 zł.) bólu, krzywdy i cierpienia – w zakresie naruszenia dóbr osobistych;
- powódka w wyniku zerwania więzi rodzinnych doznała bólu, krzywdy i cierpienia podczas gdy w chwili śmierci R. W. łączyła ją ze zmarłą co najwyżej bliska, pozytywna relacja nie mająca znamion pokrewieństwa ani wyjątkowo bliskich, szczególnych relacji rodzinnych;
- dokonanie rozszerzającej (w istocie contra legem) interpretacji wskazanej podstawy materialnoprawnej i przyjęcie, iż można przyznać zadośćuczynienie w przypadku naruszenia relacji rodzinnych osób niespokrewnionych. Przyjęcie, iż utrata pozytywnych lecz okazjonalnych i w istocie krótkotrwałych kontaktów jest już zerwaniem więzów rodzinnych uzasadniających kompensatę;

a) naruszenie przepisu art. 361 § 1 k.c. poprzez błędną interpretację i w konsekwencji wadliwe zastosowanie skutkujące przyjęciem, iż normalnym adekwatnym następstwem śmierci siostry męża jest naruszenie dóbr osobistych szwagierki.

W oparciu o wskazane zarzuty pozwany wniósł o zmianę wyroku w zakresie zaskarżenia poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w I i II instancji.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji zostały oparte na zgodnej z wymogami z art. 233 § 1 k.p.c. ocenie całokształtu materiału dowodowego i nie budzą żadnych zastrzeżeń. Sąd Okręgowy przyjął więc ustalenia faktyczne Sądu I instancji za własne i uczynił jej integralną częścią swoich rozważań.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest trafny. Jest on w istocie zarzutem przeciwko ocenie prawnej sprawy dokonanej przez Sąd pierwszej instancji zdaniem strony skarżącej błędnej. Dla skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. koniecznym jest bowiem wykazanie przez skarżącego konkretnych zasad (logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego, całokształtu zebranego materiału dowodowego, przeprowadzenia określonych dowodów niezgodnie z zasadami procedury cywilnej, na przykład niezgodnie z zasadą bezpośredniości) lub przepisów, które sąd naruszył przy ocenie określonych dowodów (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, lex nr 172176, z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, lex nr 174185). Takie zaś zarzuty w sprawie niniejszej nie zostały postawione. Apelujący, jak wynika z uzasadnienia apelacji, nie kwestionuje oceny dowodów w sprawie przeprowadzonych oraz poczynionych w następstwie te oceny ustaleń, co brak wyprowadzenia w oparciu o te dowody właściwych wniosków. Strona skarżąca odwołuje się bowiem do ustaleń poczynionych przez Sąd, nie negując ich trafności. Nie usiłuje podważyć toku rozumowania Sądu Rejonowego w zakresie dotyczącym dokonywania tych ustaleń, oraz nie wskazuje jakie ustalenia faktyczne byłyby prawidłowe. Bezzasadna była przy tym argumentacja oparta na twierdzeniu, iż w sprawie przeprowadzono jedynie dowody z zeznań osób, które były bezpośrednio zainteresowane korzystnym rozstrzygnięciem na rzecz powódki. Podstawą ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie stanowił bowiem całokształt materiału dowodowego zaprezentowanego przez strony. Fakt, że zeznania pochodzą od osób zainteresowanych korzystnym rozstrzygnięciem sprawy, bądź od osób bliskich nie pozbawiają zeznań tych mocy dowodowej. Zarzut obrazy prawa procesowego, jawi się zatem jako bezzasadny i świadczący o dezaprobachie stanu faktycznego ustalonego na podstawie zgromadzonego przez Sąd I instancji materiału dowodowego tylko z tej przyczyny, że nie wspiera on stanowiska skarżącego. Zważyć należy także, że w istocie wywody zawarte w uzasadnieniu apelacji sprowadzają się jedynie do wytknięcia Sądowi pierwszej instancji przeprowadzenia błędnej oceny prawnej i naruszenia przepisu art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. i

tylko w kontekście ustalenia, iż powódka A. K. (2) należy do kręgu najbliższych członków rodziny zmarłej, a w związku z tym przysługuje jej zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych w postaci utraty więzi rodzinnych.

Nietrafne są także zarzuty apelacji strony pozwanej dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego. Przed wszystkim Sąd instancji nie naruszył dyspozycji art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c., słusznie uznając, że powódkę A. K. (2) należy zaliczyć do kręgu najbliższych członków rodziny. Sąd Okręgowy w pełni podziela powołane przez Sąd I instancji stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 13 kwietnia 2005 roku, zgodnie z którym pokrewieństwo nie stanowi wyłącznego kryterium zaliczenia do najbliższych członków rodziny w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. i konkretyzacja tego, kto jest w danym wypadku najbliższym członkiem rodziny, należy do sądu orzekającego. Stwierdzić zatem należy, że najbliższym członkiem rodziny zarówno na gruncie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c., jak i art. 446 § 4 k.c. są osoby, z którymi zmarły zamieszkiwał, tworzyli z nim grupę o silnej więzi emocjonalnej, którzy sprawowali nad nim bezpośrednią opiekę, uczestniczyli w wychowaniu, czy też uczestniczyli nie tylko w ważnych wydarzeniach życia zmarłego, lecz także w jego życiu codziennym. Najbliższym członkiem rodziny nie musi być więc krewny, a judykatura ukształtowała z biegiem czasu rozszerzający kierunek definiowania kręgu rodziny przyjmując, że uprawnionych do świadczeń należy wskazać po zbadaniu wszelkich okoliczności danego przypadku i nie ma uniwersalnego przepisu, który by określał kto zalicza się do rodziny. Decydujące dla zaliczenia do tego kręgu jest poczucie bliskości i wspólności, więzy emocjonalne i uczuciowe oraz ścisła wspólność gospodarstwa, wynikające nie tylko z pokrewieństwa. O bliskości nie decydują wyłącznie względy pokrewieństwa, lecz faktyczny układ stosunków łączących zmarłego z osobą żądającą świadczenia (por. wyrok SN z dnia 13 kwietnia 2005 r., IV CK 648/04, OSNC 2006/3/54, Biul.SN 2005/6/12, M.Prawn. 2006/6/314). Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29.03.2013 r. w sprawie I ACa 16/13 (LEX nr 1316174) wskazano, iż ustawowe pojęcie "najbliższego członka rodziny zmarłego" nie musi być tożsame z istnieniem faktycznego pokrewieństwa bądź stosunku powinowactwa pomiędzy zmarłym, a powodem. Przepis art. 446 k.c. operuje bowiem pojęciem rodziny w szerokim znaczeniu, jednakże w szczególnych, uzasadnionych konkretnymi okolicznościami wypadkach nie można wykluczyć, że bliska więź o charakterze rodzinnym występująca po stronie powodowej z osobą zmarłą także przyda jej legitymację czynną do dochodzenia tego rodzaju roszczeń (por. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, LEX nr 898254, z dnia 18 listopada 1961 r., 2 CR 325/61, OSNCP 1963/2/32 i z dnia 10 grudnia 1969 r., III PRN 77/69, OSNCP 1970/9/160, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2016 roku I ACa 659/15, orzeczenia.waw.sa.gov.pl).

Reasumując najbliższym członkiem rodziny - w zależności od sytuacji - niekoniecznie musi być najbliższy krewny, a zatem pokrewieństwo nie stanowi podstawowego, ani też wyłącznego kryterium bliskości oraz przynależności do rodziny. Powyższa interpretacja pozwala w ocenie Sądu Okręgowego na przypisanie powódce A. K. (2) statusu najbliższego członka rodziny w stosunku do zmarłej w świetle powyższej regulacji i przyznanie jej zadośćuczynienia. Szwagierka powódki była jej najbliższym członkiem rodziny. Zatem powódkę ze zmarłą łączyło nie tylko powinowactwo, lecz także silna więź emocjonalna, poczucie bliskości i wspólności oparte na więzach osobistych i rodzinnych. Niewątpliwie wyjątkowo bliski i szczególny charakter tych więzi znalazło potwierdzenie w relacji tak powódki, ale także świadków.

W świetle powyższych okoliczności, trudno zgodzić się ze stanowiskiem strony apelującej, iż powódka nie wykazała, by łączyły ją szczególne więzi ze zmarłą. Pomimo przeciwnych sugestii apelacji powódkę ze zmarłą łączyła silna pozytywna więź emocjonalna, której zerwanie stanowi krzywdę podlegającą wynagrodzeniu na podstawie art. 446 § 4 k.c.

Nieuzasadnione był także zarzut strony apelującej o zasądzeniu na rzecz powódki jaskrawo zawyżonej kwoty zadośćuczynienia. Przed wszystkim wskazać należy, że zadośćuczynienie unormowane w art. 446 § 4 k.c. jest roszczeniem o charakterze ściśle niemajątkowym, mającym za zadanie kompensację doznanej krzywdy. Roszczenie to ma pomóc najbliższym członkom rodziny zmarłego dostosować się do nowej rzeczywistości. Ma także na celu złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej, (tak między innymi Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 28 marca 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 1284/13 opublikowanym w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...)). Ocena zasadności apelacji pozwanej w kontekście art. 446 § 4 k.c., nie może nadto abstrahować od faktu,

iż kształtowanie wysokości zadośćuczynienia należy do sfery orzeczniczych kompetencji Sądu I Instancji. W związku z czym korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądanego zadośćuczynienia jest, zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, uzasadnione jedynie wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1970 roku wydany w sprawie o sygn. akt III PRN 39/70 OSNCP 1971/3/53; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie o sygnaturze akt I ACa 253/13 opubl. w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...)). Skuteczny zarzut zasądzenia zadośćuczynienia w wygórowanej wysokości wymaga zatem wykazania, że pominięte zostały przez sąd orzekający okoliczności istotne dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia, ewentualnie nienależycie ocenione, przez co zasądzone zadośćuczynienie jawi się jako rażąco zawyżone. Taka sytuacja w realiach niniejszej sprawy natomiast nie zachodzi, zaś zarzuty apelacji oparto jedynie na założeniu, że powódce nie należy się jakiegokolwiek zadośćuczynienia, albowiem nie należy do kręgu osób najbliższych. W apelacji pozwana wywodzi, że przedstawione w tym postępowaniu dowody nie pozwalają na wyprowadzenie wniosku, że powódka w ogóle doznała krzywdy w związku ze śmiercią R. W.. Nie zachodzą zatem podstawy do korygowania wysokości zadośćuczynienia przyznanego powódce, które w okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy za odpowiednie w rozumieniu art. 446 § 4 k.c.

Powyższe prowadzi do wniosku, że apelacja wniesiona przez skarżącą stanowi jedynie polemikę z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu I Instancji. Dlatego też, Sąd Okręgowy w punkcie 1. wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanej jako niezasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądzone od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym ustaloną na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015.1804).